

Prof. Dr. Tülin Sağlamtuğ **TKD Genel Başkanı**

Sayın Bakanım, Sayın Valim, Sayın Müsteşar Yardımcılarım, Sayın Kaymakamım, değerli konuklar, sevgili kütüphaneciler, biricik öğrencilerim.

1964 yılından bu yana kutlanmakta olan "Kütüphane Haftası"nın 29.sunda yeniden bir araya gelmenin mutluluğu içinde hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hem Kütüphaneler Genel Müdürü hem de TKD Genel Başkanı olarak konuşmanın aslında güç olduğunun bilincindeyim. Ancak Türkiye'de ilk kez Dernek ve Genel Müdürlük büyük bir uyum içinde çalışmaktadır. Bu nedenle TKD'nin istekleri Genel Müdürlükçe büyük oranda gerçekleştirilmiştir.

Bilindiği gibi bu haftayı kutlamadaki amacımız, kütüphanelerin birey ve toplum açısından önemini vurgulamak, vatandaşlarımıza kütüphane hizmetlerini tanıtmak ve buna bağlı olarak kütüphanelerimizin ve kütüphaneciliğimizin sorunlarını dile getirmek, tartışmak ve çözüm yolu aramaktır.

29. Kütüphane Haftası'nda Türkiye'de bu amaca yönelik olarak TKD ve Genel Müdürlük tarafından çeşitli etkinliklerde bulunulacaktır. Programdan da izlenebileceği gibi ilk kez "Özlük Hakları Paneli" ve değişik kurumlarla yapılan çalışmalara ilişkin etkinlikler yapılacaktır.

Değişen toplum ve gelişen teknoloji kütüphane hizmetlerini de etkilemektedir. Bu bilinçle Bakanlığımızca çağdaş halk kütüphaneciliğinin gerektirdiği biçimde vatandaşlarımızın kütüphane hizmetlerinden daha etkin yararlanabilmeleri için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Bu çalışmalar çerçevesinde halk kütüphaneleri yurt çapında yaygınlaştırılmaktadır. 1991 yılı sonu itibarıyla 938 olan halk kütüphanesi sayısı 1992 yılı sonunda 1046'ya 1993 Nisan ayı içinde 1063'e yükselmiştir. İki gün önce Antalya'da Abdurrahmanlar ve Manavgat İlçe Halk Kütüphaneleri Başbakan Yardımcısı Sayın Erdal İnönü, Kültür Bakanı Sayın D.Fikri Sağlar, Turizm Bakanı Sayın Abdülkadir Ateş, Adalet Bakanı Sayın Seyfi Oktay ve Devlet Bakanı Sayın Mehmet Kahraman tarafından açıldı.

Yerleşik kütüphane hizmetinin ulaşamadığı yerleşim birimlerinde yaşayan vatandaşlarımıza hizmet götüren gezici kütüphane araçlarının sayısı 1992 yılında 59'a yükselmiş olup, 9 gezici kütüphane aracı da yakında hizmete girecektir. Bu gün 4 gezici kütüphane açacağız. Bu kütüphaneler (Diyarbakır, Ağrı, Aksaray, Kırklareli) illerine tahsis edilecektir.

1992 yılı sonu istatistikî verilerine göre her yaş ve her seviyedeki vatandaşlarımıza hizmet vermekte olan halk kütüphanelerinde bulunan 8.993.630 kitaptan 20.365.000 kişi yararlanmış, kayıtlı üye sayısı ise 878.037'ye yükselmiştir.

Halk kütüphanesi hizmetlerinden daha fazla vatandaşlarımızın yararlanmasını sağlamak üzere kamping, gençlik kampı, tatil köyleri vb. kalabalık kitlelerin bulunduğu yerlerde yetiştirme yurtları, huzurevleri, tutukevleri gibi özel toplulukların bulunduğu kurumlarda geçici koleksiyonla hizmet verilmektedir. Bu çerçevede 1993 yılı Ocak ayında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bağlı olduğu Devlet Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve huzurevlerinde kütüphane oluşturulması ve varolanların geliştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla bir protokol imzalanmıştır.

Yine kütüphanelerden daha çok vatandaşlarımızın yararlanmasını sağlamak için bazı büyük illerimizdeki halk kütüphaneleri mesai saatleri dışında da açık tutulmaktadır.

Bazı halk kütüphanelerinde sağlıklı vatandaşlarımızın yanında özürlü vatandaşlarımızın da yararlanmasını sağlamak üzere kurulan görme özürülüler bölümleri Ankara (Or-An Sevgi Yılı), Erzurum, Eskişehir, Uşak, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İzmir (Atatürk İl Halk), Manisa (Salihli) Halk kütüphaneleri bünyesinde hizmet vermektedir.

1992 "Okuma Yılı"na "Düşünce Özgürlüğünün Kaynağı Kütüphanelerdir" sloganıyla başlamıştık. Bu düşünceden hareketle kütüphanelerde yasak yayın uygulamasına son verildi. Halk kütüphaneleri koleksiyonları çok sayıda güncel kitap satın alınarak beslendi. 1992'de 12.200.000.000 TL olan cari bütçe 1993'te 19.750.000.000 = %62 yükselme, 1992'de 82.210.000.000 TL olan yatırım bütçesi 1993'te 149.660.000.000 = %82 artış göstermiştir. 1992 yılında 3168 çeşit kitaptan 471.955 adet satın alınarak 11.765.242.248 TL'si ödenmiş, 2.325.488.000 TL'si tutarında 72 çeşit süreli yayına ve 100 büyük kütüphane için 7 çeşit günlük gazeteye abone olunmuştur. Çok sayıda nitelikli ve güncel kitap satın alınması için çalışmalar sürdürülecektir. Toplam 1992'de 94.410.000.000 olan Genel Müdürlüğümüz bütçesi 169.410.000.000 TL'ye yükselerek %80 artış göstermiştir.

Çağdaş ve demokratik kurumlar olan halk kütüphanelerinde hizmet niteliğini yükseltmek üzere 1992 yılında televizyon, bilgisayar, video, fax gibi modern araç gereç alımı için 81 kütüphaneye ödenek gönderilmiştir. Kütüphanelerin modernize edilme çalışmaları 1993 yılında da hızlandırılarak sürdürülmektedir.

Ayrıca, 15 halk kütüphanesine kitapların albenisini saklamayan, zaman

ve işçilik tasarrufu sağlayan, şeffaf ciltleme yapan makinalar gönderilmiştir. Bu hizmet giderek yaygınlaştırılacaktır.

Bakanlığımız halk kütüphanelerinin, artık ders çalışma ve ödev yapma yeri olmaktan çıkartılarak, çağdaş bir anlayışla halkın her kesimine hizmet verebilecek okul öncesi çocuk, gençlik ve yetişkinler bölümünü içeren her türlü basılı gör-ışit materyaliyle donatılmış, buldukları yörenin kültür merkezi ve düşünce özgürlüğünün kaynağını oluşturan kuruluşlar olarak hizmet vermelerini sağlamak üzere "Örnek Kütüphane" uygulaması başlatmıştır.

Bu proje çerçevesinde Türkiye'nin ilk örnek halk kütüphanesi olan Or-An Sevgi Yılı Halk Kütüphanesi Kasım ayında Sayın Bakanımız tarafından hizmete açılmıştır.

Ayrıca, 1985 yılından beri hizmet vermekte olan Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Bakanlığımızın kendi olanaklarıyla "Örnek Halk Kütüphanesi" olarak yeniden düzenlenmiş ve yine Kasım ayında Sayın Bakanımız tarafından hizmete açılmıştır.

1992 yılında başlatılan "Örnek Kütüphane" uygulaması içinde bulunduğumuz 1993 yılında etkin bir şekilde devam edecektir. Bu doğrultuda Antalya'da Tekelioğlu İl Halk, İstanbul Bakırköy Rifat Ilgaz İlçe Halk ve İzmir Atatürk İl Halk Kütüphaneleri yeniden yapılandırılacaktır.

Bakanlığımız kültür hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesinde çağdaş halk kütüphanelerinin çok amaçlı salonlarında Bakanlığımız birimlerinin çeşitli eğitici ve kültürel etkinliklerinin (açık oturum, konferans, seminer, panel, film, konser, tiyatro gösterileri, sergi, basın toplantısı vb.) düzenlenmesi için merkez birimlerine yazı yazılmış ve bu girişimimiz memnuniyetle karşılanmıştır.

Kütüphaneler Genel Müdürü olarak göreve geldiğim 1992 Mart ayından bu yana üzerinde en fazla durduğum konu halk kütüphanesinin bugüne kadar büründükleri okul kütüphaneleri kimliğinden çıkartılarak, asıl işlevleri olan halkın ilgisini çekecek, onların kendilerini geliştirmelerine olanak tanıyacak, sorunlarına çözüm bulabilecekleri, okuma alışkanlığı kazandıracak birer kültür merkezi niteliğini kazanmalarına çalışmaktır. Her yaş, cinsiyet ve her kesime hitap eden süreli yayınlar sayesinde halk artık kütüphanelere gelmeye başlamıştır. 1990'da 18.222.639, 1991'de 18.730.918 olan okuyucu sayısı 1992 yılı sonunda 20.337.365'e ulaşmıştır. Ayrıca, ödünç alınan kitap sayısı yeni alınan güncel kitaplar sayesinde 1990'da 2.824.398, 1991'de 2.981.873 iken 1992 yılında 3.236.060'a yükselmiştir.

Halk kütüphaneleri görevlerini tam olarak yerine getirebilmek ve kaynaklarının verimli olarak kullanılmasını sağlayabilmek için halkın ilgisini,

güvenini ve sevgisini kazanmak zorundadır. Bütün bunlar ise ancak iyi bir halkla ilişkiler uygulaması ile sağlanabilir.

Halk kütüphaneciliği açısından çok önemli olan halkla ilişkilerin yararına inanan Genel Müdürlüğümüz bu konuya özellikle önem vermektedir. Ayrıca, basınla ve kitle iletişim araçlarıyla koordineli çalışmalarımızı yürütmekteyiz. Genel Müdürlüğümüz kütüphanelerde güncel, çarpıcı, kamuoyunu yakından ilgilendiren konularda konferans, sempozyum vb. etkinlikler düzenlenmesi konusunda yönlendirici olmuştur. Bu doğrultuda birçok halk kütüphanesinde radyasyon, kültür-çevre ilişkisi, AIDS, doğum kontrolü, Uğur Mumcu anısına Atatürkçülük, Laiklik ve Demokrasi konularında Bosna-Hersek kadınlarının onurlu yaşam mücadelesine destek olması için 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde etkinlikler yapılmıştır.

Yine bu doğrultuda Bakanlığımızca 1993 yılında Cumhuriyetimizin 70. yılında "Halk Kütüphaneleri ve Düşünce Özgürlüğü" konulu bilimsel eser yarışması açmıştır. Düşünce özgürlüğünün kaynağı olan halk kütüphanelerinin tanıtılması, hizmetlerinin benimsenmesi ve kaynaklarının en verimli bir biçimde kullanılmasını sağlamak, araştırmacıları bu konuda çalışmaya yöneltmek, böylece halk kütüphaneleri ve düşünce özgürlüğü konusunda kamuoyunu duyarlı olmaya özendirmeyi amaçlayan toplam 75.000.000 TL. ödüllü yarışmanın şartnamesi hazırlanmıştır ve kamuoyuna duyurulmuştur.

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu (International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) Genel Konferansının 61. 'si 1995 yılında İstanbul'da toplanacaktır. Mesleğimizin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımında çok önemli katkılar sağlayacak bu konferansın çalışmalarını sürdürmekteyiz. Bunun için TKD Genel Merkezi tarafından 7.3.1993 günü düzenlenen toplantıda Milli Kütüphane'de ülkemizi temsil edecek 42 kişilik ulusal komite seçilmiş, bu komite kendi içinde 12 kişilik bir yürütme komitesi seçmiştir. Milli Komite'nin başkanlığına Sayın Altınay Semikli getirilmiştir.

Bilindiği gibi 1993 yılı İstanbul yılı olarak ilan edilmiştir. Genel Müdürlüğümüz İstanbul yılı etkinlikleri çerçevesinde İstanbul'daki kütüphanelerin onarımlarını gerçekleştirecek, restore edilen Heybeliada Kütüphanesi'nin açılışı yapılacaktır. Büyükkada'da bir kütüphane kurmak için arsa arayışı içindeyiz.

Yine "İstanbul Yılı" nedeniyle İstanbul'da yazmaların değer ve önemini tanıttıcı bir kitap hazırlanacak, halk kütüphanelerinde İstanbul'a ilişkin koleksiyon oluşturulacak, İstanbul ile ilgili seminer, konferans, sergi vb. etkinlikler düzenlenecektir.

Ayrıca, özellikle ulusal düzeyde bir kütüphanecilik sempozyumunun 1993 yılı Kasım ayında İstanbul'da yapılması planlanmaktadır.

Bakanlığımıza bağlı kütüphanelerdeki elemanlarımızın ve yetişen genç kütüphanecilerimizin mesleki gelişmeleri izleyebilmeleri, bilgilerini tazelemeleri ve yeniliklere uyum sağlayabilmeleri açısından mesleki yayınlar hazırlanmaktadır, varolanların gözden geçirilerek ikinci basımları yapılmaktadır.

Halk kütüphanesi çalışmalarına rehber olacağını düşündüğümüz ve kütüphanecileri ilgilendiren tüm mevzuatı içeren bir kitap hazırlanarak, basım aşamasına getirilmiştir.

Ülkemiz çok zengin bir yazma eserler koleksiyonuna sahiptir. Ulusal kültürümüzün yazılı kaynakları olan el yazması eserlerimiz toplu olarak 7 ilimizde 13 yazma eser kütüphanesinde hizmete sunulmaktadır. Yurt dışında çeşitli kütüphanelerimizde bulunan yazma eser sayısı 196.561'dir. En önemli yazma eser kütüphanesi Süleymaniye Kütüphanesi'dir. Bazı halk kütüphanelerinde de yazma eser bulunmaktadır. Bu değerli eserlerimizin güvenli ve ergonomik koşullarda bulundurulması amacıyla bunlar Milli Kütüphane, Süleymaniye Kütüphanesi ve Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde toplanmaktadır.

Böylece hem yazma eserler korunacak, yurt dışına çıkmaları önlenmiş olacak, hem de ülkemize araştırma amacıyla gelen yabancı bilim adamlarının kısa zamanda bilgiye ulaşmaları sağlanacaktır.

Ayrıca değerli eserlerin kütüphanelere kazandırılması için vatandaşların elinde bulunan yazma eserler, Süleymaniye, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ve Milli Kütüphane tarafından gerçek değerinden satın alınmaktadır.

Kütüphanelerin yeterli hizmet verebilecek duruma gelmelerinde en önemli etkenlerden biri de nitelikli personeldir. Bu düşünceyle Bakanlığımızca mesleki eğitim görmüş, halkla ilişkiler konusunda yetenekli, dinamik eleman sağlamak üzere kütüphanecilik mesleğini cazip hale getirecek çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar çerçevesinde 1992 yılında 1-4. derece kadrolarda bulunan meslek elemanlarıyla, yöneticilerine 1-4. dereceden norm kadrolar, 5-15. derece kadrolarda bulunup derece terfi yapamayan diğer kütüphane çalışanlarına da durumlarına uygun kadrolar sağlanmıştır. Bu konudaki ayrıntılı bilgi "Özlük Hakları Paneli"nde Personel Genel Müdür Yardımcısı Sayın Gökçin Yalçın tarafından verilecektir.

1. Genel Müdürlüğümüz taşra örgütünün kütüphaneci gereksinimini karşılamak üzere 10-12 Ağustos 1992 tarihleri arasında yalnız üniversite Üniversite Kütüphanecilik Bölümleri mezunlarının katıldığı "Kütüphaneci Adayı"

sınavı yapılmıştır. Sınavı kazanan 77 aday kütüphanecinin atamaları, atanmak istedikleri iller gözönüne alınarak gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca kütüphaneci gereksinimini karşılamak üzere nakil yoluyla kütüphaneci alımları sürdürülmektedir.

Nisan 1992 itibariyle örgütümüzde görev yapan kütüphaneci sayısı 280 iken, Mart 1993 tarihi itibariyle 363 kişidir. Genel Müdürlükte 25 kütüphaneci görev yapmaktadır.

2. Genel Müdürlüğümüz merkez ve taşra teşkilatında görev yapan, hizmet süreleri yeterli kütüphaneciler ile kütüphane yöneticilerine 1-4. derece kadrolar sağlanarak maddi bakımdan az da olsa durumlarının düzeltilmesi yoluna gidilmiştir.

Ayrıca kütüphanelerde görev yapan 5-15. derecelerdeki derece terfii yapamamış elemanlarımıza da durumlarına uygun kadro sağlanmıştır.

3. 1992 yılı kadro çalışmalarıyla yatırım yoluyla yaptırılan, yeni hizmete açılacak olan ve mevcut kütüphanelerimiz için kadro isteminde bulunulmuştur. Bu kadrolarda çeşitli ünvanlarda yaklaşık 1000 kadar kadro sağlanmak üzeredir.

4. 1993 yılı kadro çalışmalarıyla kadroları sağlanamayan diğer kadroların temini için diğer çalışmalar sürdürülmektedir.

5. Kütüphanelerin maddi bakımdan durumlarının düzeltilmesi konusunda TKD yöneticileri ve Genel Müdürlük işbirliği yaparak Devlet Personel Başkanlığı yetkilileri ile ön görüşmeler yapılmıştır.

6. Merkez örgütünde çeşitli ünvanlarda 89, taşra örgütünde çeşitli ünvanlarda 4107 olmak üzere toplam 4196 kadromuz bulunmaktadır.

Merkezde çeşitli ünvanlarda 10, taşrada çeşitli ünvanlarda 533 adet olmak üzere toplam 543 kadromuz boş bulunmaktadır.

Çeşitli yurtiçi ve yurtdışı burslarla Genel Müdürlükte ve taşra teşkilatında çalışan personelin meslekî konularda eğitim almalarına çalışılmıştır. Aynı çalışmalar bu yıl da sürdürülecektir.

Ayrıca kütüphanecilik ünvanının özelliğini korumak bakımından bu ünvanı taşıyacak kişilerde kütüphanecilik bölümlerinden mezun olma koşulu arama yolunda ilke kararı alınmış ve kanun maddesi olarak hazırlanarak taslak halinde Bakanlığımıza sunulmuştur.

Personelimizin mesleki bilgisine katkıda bulunmak üzere 1992 yılı içerisinde 9-12 Mart 1992 tarihleri arasında Antalya'da Akdeniz Bölgesi'nde bulunan kütüphanelerin müdürlerine "Halk Kütüphaneciliği Sistem ve Hizmetlerinde Yeni Gelişmeler" konulu 13-15 Mayıs 1992 tarihleri arasında Sinop'ta Karadeniz Bölgesi'nde bulunan kütüphane müdürlerine "Halk Kütüphanesi Hizmetleri ve Halkla İlişkiler" konulu 9-13 Kasım 1992 tarihleri arasında Genel Müdürlüğümüz merkez teşkilatı ile Ankara İli ve İlçelerinde halk kütüphanesi personeline mesleki konuları içeren hizmetiçi eğitim semineri düzenlenmiştir. 1993 yılında eğitim çalışmaları yaygınlaştırılarak sürdürülecektir.

Kütüphanelerarası işbirliğini sağlamak için başlatılan otomasyona geçiş çalışmaları sürdürülmektedir.

Ayrıca, Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak görev yapmakta olan Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'nce 1992 yılında 6038 adet kitap, 2910 adet süreli yayın derlenerek kültür ürünlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak üzere derleme kütüphanelerine gönderilmiştir.

Güncelliğini kaybetmiş olan 1934 tarih ve 2527 sayılı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu'nu değiştirmek üzere yeni bir kanun tasarısı taslağı hazırlanmaktadır. Halk kütüphaneleri Kanunu taslağı çalışmaları sürdürülmektedir.

Bugüne kadar yaptığımız ve yapmayı planladığımız etkinlikleri özetlemeye çalıştım. Kütüphane Haftası içinde çeşitli il ve ilçelerde yaptırılan kütüphanelerimizin açılışları Sayın Kültür Bakanımız tarafından gerçekleştirilecektir.

Aydınlık yarınlara ulaşmak için okuyan, düşünen, bilgili, demokratik kuşaklar yetiştirmek zorundayız. Bunun yolu ise kütüphanelerden geçmektedir. O halde toplum ve üst düzey yöneticiler olarak hep birlikte bu amaç için çalışmalıyız. Ancak, böyle Türkiye'de Kütüphaneler Devrimi gerçekleştirilebilir ve kütüphanelerin toplum içinde gerçek değerlerini almaları sağlanabilir.

Hepinize saygılar sunarım.